

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN VE TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ “TÜRKÇE DERSİ” VE “TÜRKÇE ÖĞRETMENİ” KAVRAMLARINA İLİŞKİN METAFORLARI*

Betül KERAY DİNÇEL**

Ahmet YILMAZ***

ÖZ

Düşüncelerin derinine inmede bir yol olarak görülmesinin yanında mevcut düşüncelerin açıklanmasına yön veren metafor çalışmalarına son yıllarda önem verildiği ve ayrıca sayılarının da gittikçe arttığı görülmektedir. Ancak Türkçe eğitiminde sınırlı sayıda çalışmanın olması ve keşfedilecek pek çok yönün bulunması bu araştırmanın yapılması gerektiğini düşündürmüştür. Bu araştırmanın amacı ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) öğrencilerinin ve Türkçe öğretmeni adaylarının “Türkçe dersi” ve “Türkçe öğretmeni” kavramlarına yönelik kullandıkları metaforları karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırmaya 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde Kayseri il merkezinde yer alan bir ortaokuldaki 280 öğrenci ve Aksaray Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde okuyan 135 öğretmen adayı katılmıştır. “Türkçe dersi gibidir, çünkü”, “Türkçe öğretmeni gibidir, çünkü” cümleleri ortaokul öğrencilerine birer kez Türkçe öğretmeni adaylarına ikişer kez verilerek öğrencilerden boşlukları doldurmaları istenmiştir. Öğrencilere yirmi dakika süre tanınmıştır. Araştırmada olgu bilim (fenomenoloji) deseni esas alınmıştır. Elde edilen verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Elemeler sonucunda “Türkçe dersi” kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerinin 259, Türkçe öğretmeni adaylarının 243; “Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin ise ortaokul öğrencilerinin 253, Türkçe öğretmeni adaylarının 252 metaforu incelemeye tabi tutulmuştur. Veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra katılımcıların geliştirdikleri metaforlar gruplandırılarak

* Bu çalışma 18-20 Mayıs 2017 tarihinde Antalya’da düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, Aksaray, e-posta: betulkeraydincel@gmail.com

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, Nevşehir, e-posta: ahmet.yilmaz2538@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 07.03.2017 Kabul Tarihi: 07.03.2018

kategoriler altına yerleştirilmiştir. Araştırmanın geçerliğini sağlamak için her adım ayrıntılı bir şekilde anlatılarak katılımcılardan doğrudan alıntılara yer verilmiş ve bunlardan hareketle sonuçlar açıklanmıştır. Çalışmada elde edilen verilerle bir alan uzmanı tarafından da yapılan incelemeler sonucunda elde edilen veriler karşılaştırılıp kontrol edilerek analizlerin güvenilirliği test edilmiştir. “Türkçe dersi” metaforuna ilişkin ortaya çıkan 16 kategori bilgi/öğrenme kaynağı, bütünleştirme, değerli olma, gelişim, hayata özdeş olma, gereksinim, millî unsur, özü yansıtma, sıkılma/zorlanma, sonsuzluk, yol gösterme, zaman, zevk alma, hayal kurma, iletişim, özgürlüktür. “Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin ortaya çıkan 10 kategori ise biçimlendiren, bilgi/öğrenme kaynağı, değerli olan, iyimser olan, millî unsurları koruyan, çözüm/çare bulan, yakınlık kuran, yetenek sahibi, yol gösteren ve eğlendirendir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Türkçe öğretmeni, Türkçe öğretmeni adayları

METAPHORES RELATED TO THE CONCEPTS OF “TURKISH LESSON” AND “TURKISH TEACHER” OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS AND TURKISH TEACHER CANDIDATES

ABSTRACT

In addition to being seen as a way to deepen the thoughts, the metaphor studies that guide the explanations of the existing minds have been emphasized over the last years and the number of such studies has been increasing. Despite this increase, in the literature reviews there are only limited number of related studies found on Turkish language education. This situation shows that there are many points to be discovered on this subject. In this respect, the aim of the research is to comparatively examine the metaphors used by the secondary school students (5th, 6th, 7th and 8th grade) and the Turkish teacher candidates for the concepts of “Turkish lesson” and “Turkish teacher”. The study group of the research consists of 280 secondary school students who were studying in a secondary school in Kayseri in 2016-2017 academic year and 135 Turkish teacher candidates who were studying at Aksaray University. “The Turkish lesson is like ... because ...”, “The Turkish teacher is like ... because the ...” sentences were given to secondary school students once and to Turkish teacher candidates twice and they were asked to fill in the blanks. In the preliminary practice, the participants confirmed that there was no unrecognized direction in the sentences and the application period was determined as 20 minutes. In this study, the phenomenology is taken as the basis. In the analysis of the obtained data, content analysis was used from qualitative research methods. As a result of the eliminations, 259 of the secondary school students’ and 243 of the Turkish teacher candidates’ metaphors related to the concept of “Turkish lesson”, and in relation to

the concept of “Turkish teacher”, 253 secondary school students’ and 252 of Turkish teacher candidates’ metaphors were examined and were grouped and placed under categories. In order to ensure the validity of the survey, each step is explained in detail, the direct citations from participants are ranked and the results are explained in this direction. The reliability of the analyses was tested by comparing and checking the data obtained in the study and the data received as a result of inspections made by an area specialist. Related to the concept of “the Turkish lesson”, secondary school students constituted 259, and Turkish teacher candidates constituted 243 metaphors. As a result of the research 16 categories emerged as (1) knowledge/learning source, (2) integration, (3) valuation, (4) development, (5) being identical to life, (6) necessity, (7) national element, (8) self-reflection, (9) boredom/strain, (10) infinity, (11) guidance, (12) time, (13) pleasure, (14) imagination, (15) communication, (16) freedom. Related to the concept of “Turkish teachers”, secondary school students constituted 253, and Turkish teacher candidates constituted 252 metaphors. As a result of the research 10 categories occurred as (1) formulator, (2) knowledge/learning source, (3) valuable, (4) optimist, (5) nationalist, (6) solution finder, (7) companionable, (8) talent, (9) guiding, (10) entertainer.

Key Words: Metaphor, Turkish teacher, Turkish teacher candidates

GİRİŞ

Metaforlar birbirine benzeyen iki fikrin, nesnenin veya kavramın birbirine bağlandığı dilsel yapılardır. Türkçede mecaz, benzetme, eğretileme, istiare gibi kelimelerin yerine İngilizcede bütün bu kavramları içeren metafor kavramı kullanılmaktadır.

George Lakoff ve Mark Johnson’un 1980’lerden beri yaptıkları çalışmalar metafor üzerinde düşünmeyi sağlamıştır. Metaforların şiirsel araçlar olduğunu, yani normal dilden ziyade olağanüstü bir mesele olduğunu ileri sürmüşlerdir. Onlara göre, metaforlar temelde bilişsel motivasyona sahiptir ve yalnızca dilde sözcüklerle değil, gündelik hayatımızdaki düşüncelerimizde ve eylemlerimizde de yaygındırlar. Çünkü metaforun özü, bir şeyi başka bir şeye göre anlamak ve tecrübe etmektir (Lakoff, Johnson, 2010). Clarken ve Patton’un metafor tanımlamaları da Lakoff ve Johnson’un kuramını desteklemektedir. Patton’a (2014) göre metaforlar temel olarak bir nesne veya olayın belli özelliklerini açıklamaya yönelik bir araçtır. Clarken (1997) ise metaforların fikirleri açıklamak, bilgi toplamak ve anlayışı aydınlatmak için etkili edebî araçlar ve bir şeyi diğeriyle karşılaştıran ve tanımlayan bir süreç olduğunu ifade etmiştir.

Kittay’a (1987) göre metaforun yapısı ve yorumlanmasıyla ilgili özellikler ise şu şekildedir: Metaforlar cümlelerdir, izole kelimeler değildir. Bir meta-

for iki bileşenden oluşur. Bu iki bileşen arasında bir ilişki vardır ve bileşenlerin sistematik olarak anlaşılması gerekir. Bir metaforun anlamı bu iki bileşenin etkileşiminden kaynaklanır, indirgenemez ve bilişseldir (Kittay, 1987). Bunun yanı sıra metaforlar benzetilene işlevsellik kazandırır, onun daha işlevsel ve anlaşılır hâle gelmesini sağlar.

Morgan (1983) metaforun ortaklık kurarak bir olguyu diğerinin aracılığıyla anlamamızı sağlayan bir anlam yarattığını; ilkel insanların gök gürültüsünde tanrıların öfkelerini, güneş ışığında ise samimiyetini bulduklarını belirtmiş dolayısıyla metaforun rolünün sadece abartılı değil, ilkel bir anlam taşıması olduğunu ifade etmiştir. Danesi'ye (2017) göre günümüzde metafor, dil ve biliş içindeki rolünü araştırır ve tartışan dilbilimcilerin ve psikologların ilgisini çeken birincil hedeftir. Bu durumun, geleneksel anlamda dilsel anlamın temeldeki dinsel ve metaforun edebî bir uzantı, süsleme veya ikna edici sözlü terim gibi belirli söylemlerde kullanılan aldatıcı bir araç olarak görüldüğüne ters düştüğünü belirtir ve metaforun yalnızca belirli edebî yollarla (şiiir ya da sözlü olarak) kullananların değil, tüm dillerin bir özelliği olduğu gerçeğinin, hâlihazırda edebî hipotezin örtük bir karşıtı olduğunu ileri sürer (Danesi, 2017). Kısacası günümüzde metafor kavramı sadece edebî bir kavram olmaktan çıkmış, gündelik dilin bir unsuru hâline gelmiştir. Clarken'e (1997) göre de şekli ve anlamı gerçekliğe aktaran araç olarak kullanılan dil, bir şeyi başka bir şeyle karşılaştırarak metaforları gerçekliği açıklamak için sürekli kullanmakta hatta bazıları tüm dili metaforik olarak kabul etmektedir

Metaforlar, çeşitli bağlamlarla çok çeşitli biçimlerde gelir; metaforik modeller, temel dilsel iletişimde kullanılmalarından başka, bilimsel kuramlarda iletişimde yeni bulguların iletilmesinde önemli rol oynamaktadır (Tang vd., 2017). Metaforlar çeşitli alanlarda da kullanılabildiği gibi eğitimde de her geçen gün artarak kullanılmaktadır. Bu durumun sebebini Cameron (1996) şu şekilde açıklamaktadır: Çünkü metaforlar; toplumlar, gruplar ve bireyler için öğrenmede ve bilgiyi yeniden organize etmede güçlü bir araç olma potansiyeline sahiptir.

Clarken'e (1997) göre eğitimin iki temel ilkesi bilinenden bilinmeyene ve somuttan soyuta geçmektir. Metaforların, soyut ilkeleri açıklamak için somut örnekler kullanarak bunu yaptığını, genellikle sınırlı bir kelime bilgisi ve kavramanın, bir insanının bir kavramın anlaşılmasından diğerinin anlayışına taşımak için karşılaştırmalar yapması gerektiğini belirtmektedir. Lakoff ve Johnson (2010) da soyut fikirlerin ancak somutlaştırılarak kavranabileceğini ileri sürmektedir. Birinin zaten bilinen veya kavranmış olan bir başka (önceki) kavramın anlayışı ile bir şeyi kavrayabileceği açıktır. İnsanın dünyayı

düşünme ve algılama süreci çoğunlukla metaforiktir. Dahası metaforlar, ancak bilinçsizce, insanların sadece günlük kullanım faaliyetlerinde değil, aynı zamanda düşünce ve oluşum döneminde de kullanılmaktadırlar. Bu nedenle, bir kişinin metaforun nasıl kullanılacağına bakarak ötekinin düşüncesini ortaya çıkarabileceğini ileri sürmüşlerdir.

Metaforlar kişilerin düşüncelerinin derinine inmede işe yaradığı gibi öğretimi zor konularda da kavramların bir şeye benzetilerek öğretilmesinin öğretimi kolaylaştırması yönünden işe yarar. Carter'a (1990) göre de metaforlara eğitimde ihtiyaç vardır çünkü metaforlar öğretimin gerektirdiği zihinsel aktiviteyi tanımlarken kullanışlıdır; imkânsız olmasa da zor olan, gerçek anlamda araçlarla iletişim kurma faaliyetini sağlarlar. Fraser'e (2000) göre metaforlarla dolu bir yazı, duyguların, hayallerin, korkuların ve inançların derinlemesine anlaşılmasını sağlayabildiği gibi çocukların duygularını ve düşüncelerini nispeten güvenli bir şekilde gösterebilecekleri bir araç olarak kullanılabilir. Bunlardan hareketle çocukların günlük hayatlarının çoğu anında karşılaştıkları metaforların dil becerileri ile doğru orantılı geliştiği ve metaforlar kullanılarak çocukların ve yetişkinlerin düşüncelerinin derinine inilebileceği ileri sürülebilir.

Alanyazın incelendiğinde genel olarak “öğretmen” (Oxford vd., 1998; Saban, 2004; Clarken, 1997; Gillis ve Johnson, 2002; Aydın ve Pehlivan, 2010; Yılmaz, Göçen ve Yılmaz, 2013; Koç, 2014), “yapılandırmacı öğretmen” (Küçüktepe ve Gürültü, 2014), “uygulama öğretmeni (Yıldırım ve Hacıbrahimoglu, 2016); “eğitimci” (Tao, 2017) kavramlarına ilişkin metaforların araştırıldığı görülmektedir. “Rehber öğretmen” (Altun, Camadan, 2012), “tarih öğretmeni” (Çulha Özbaş, Aktekin, 2013), “görsel sanatlar öğretmeni” (Kalyoncu, 2012; Yalçın Wells, 2015) gibi branş öğretmenlerine yönelik çalışmalar da bulunmaktadır. Mertol, Doğdu ve Yılar (2013) sadece “sosyal bilgiler dersi”ne ilişkin metaforları incelerken Akça Berk, Gültekin, Çençen (2015) “sosyal bilgiler dersi” ve “sosyal bilgiler öğretmeni”; Afacan (2011), Soysal ve Afacan (2012) ise “fen ve teknoloji dersi” ile “fen ve teknoloji öğretmeni” kavramlarına ilişkin metaforları incelemiştir.

Yapılan araştırmalarda çalışma grubu olarak genellikle öğretmen adaylarının kullanıldığı görülmektedir. Sadece Mertol, Doğdu, Yılar (2013) üstün zekâlı ve yetenekli öğrencileri, Soysal ve Afacan (2012) ilköğretim öğrencilerini çalışma grubu olarak kullanmıştır. Ancak bu çalışmaların da Türkçe Eğitimiyle ilgili olmadığı tespit edilmiştir. Türkiye’de dil becerileri eğitimi doğrudan veren öğretmenler Türkçe öğretmenlerimiz ve verildiği dersler ise Türkçe dersleridir. Öğrenciler ders saati olarak en fazla Türkçe dersi almak-

ta ve Türkçe öğretmenleriyle iletişim içinde bulunmaktadır. “Türkçe dersi” ve “Türkçe öğretmeni” metaforlarına yönelik yapılan alanyazın taramasında sadece Karabay’ın (2016) Türkçe öğretmeni adaylarının “Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin metaforlarını incelediği görülmektedir.

“Türkçe dersi” metaforuna ilişkin herhangi bir araştırmanın ve “Türkçe öğretmeni” metaforuna ilişkin ortaokullar üzerinden bir çalışmanın olmaması araştırmanın bir tarafının ortaokul öğrencileri olması gerektiğini düşündürmüştür. Araştırmanın bir ayağını Türkçe dersleri gören ortaokul öğrencileri bir ayağını da ileride Türkçe dersleri verecek olan Türkçe öğretmen adayları oluşturmaktadır. Dolayısıyla karşılaştırmalı bir çalışma yapılması plânlanmıştır.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin ve Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe dersi ve Türkçe öğretmeni kavramlarına ilişkin metaforlarını belirlemektir. Araştırmanın problem cümleleri ise şu şekildedir:

- Ortaokul öğrencilerinin ve Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe dersi kavramına ilişkin metaforları nelerdir?
- Ortaokul öğrencilerinin ve Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe öğretmeni kavramına ilişkin metaforları nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım, Şimşek, 2011). En temel felsefi varsayımı, bilinçli farkındalığımızı uyandıran algılara ve anlamlara dikkatimizi vererek “sadece deneyim ettiğimiz şeyleri bileceğimize” ve ilk olarak, tüm anlayışlarımız, fenomenlerin duyuşal deneyimlerinden kaynaklanmaktadır, fakat bu deneyim betimlenmeli, açıklanmalı ve yorumlanmalıdır (Patton, 2014). Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılındaki Kayseri’deki bir ortaokulda öğrenim gören 280 ortaokul öğrencisi ve Aksaray Üniversitesinde öğrenim gören 135 Türkçe öğretmen adayı oluşturmaktadır. Ortaokul öğrencilerinden 67 öğrenci beşinci, 65 öğrenci altıncı, 72 öğrenci

yedinci, 76 öğrenci sekizinci sınıfta öğrenim görmektedir. Beşinci sınıftaki öğrencilerin 36'sı kız, 31'i erkek; altıncı sınıftaki öğrencilerin 34'ü kız, 31'i erkek; yedinci sınıftaki öğrencilerin 38'i kız, 34'ü erkek; sekizinci sınıftaki öğrencilerin 42'si kız, 34'ü erkektir. Araştırmaya katılan Türkçe öğretmeni adaylarından ise 89'u kız, 46'sı erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak metaforların kullanılmasının nedeni bir kavramın betimlenerek düşüncelerin derinine inmeye çalışılmak istenmesidir. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre de kişilerin belirli konular hakkında iç dünyalarını anlamak, belirli olay, kişi, olgu, durumlar hakkında ne düşündüklerini öğrenmek, yine belirli olay, kişi, olgu ve durumlara ne tepki verdiklerini öğrenmek için metaforlar en etkili veri toplama yöntemlerinden birisi olabilir. Ayrıca metaforlar, birçok parçayı alıp tek bir genel haline getiren veri-azaltıcı, örüntü oluşturan, mükemmel bir merkezleştirme araçları oldukları gibi kuramları bulgulara bağlama yollarıdır (Miles, Huberman, 2015).

Metaforlarla ilgili araştırmalarda "like" (gibi) ifadesinin kullanılabilmesi belirtilmiştir (Kittay, 1987; Cameron, 1996; Vosniadou ve Ortony, 1982; Winner, 1979, 1980). Bu yüzden ölçme aracı olarak kullanılacak cümlelerin ilk kısımları "Türkçe dersi gibidir." ve "Türkçe öğretmeni gibidir." şeklinde oluşturulmuştur. Pinder ve Bourgeois'e (1982) göre uygulamada sadece kavramın bir şeye benzetilmesi yeterli değildir, ihtiyaç duyulan çıkarımların yapılabilmesi için açıklamaya ihtiyaç vardır. Bu yüzden "çünkü" ifadesi verilerek öğrencilerin yazdıkları metaforu neden kullandıklarını belirtmeleri istenmiştir. Bu şekilde kısa bir yönergede eklenerek "Türkçe dersi gibidir; çünkü " ve "Türkçe öğretmeni gibidir; çünkü " cümlelerinden oluşan bir veri toplama aracı elde edilmiştir. Cümleler ortaokul öğrencilerine birer kez, Türkçe öğretmen adaylarına ise ikişer kez verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Uygulama öncesinde 10 ortaokul öğrencisi ve 10 Türkçe öğretmeniyle ön uygulama yapılmıştır. Katılımcılardan cümlelerde anlaşılmayan bir yön bulunmadığına dair dönüt alınmış ve uygulama süresi 20 dakika olarak belirlenmiştir. Asıl uygulamada 280 ortaokul öğrencisi ve 135 Türkçe öğretmen adayından veri toplanmıştır. Ortaokul öğrencileri Türkçe dersi ve Türkçe öğretmeni kavramlarına yönelik 560 metafor, Türkçe öğretmen adayları ise 520 metafor oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi ve NVivo 11 Pro programı kullanılmıştır. Öğrencilerin oluşturdukları cümleler hiçbir değişiklik yapılmadan bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Cümleler tek tek okunarak metaforu olup açıklamasıyla ilgisi olmayan veya hiç açıklaması olmayan cümleler elenmiştir. Örneğin “*Türkçe dersi fındık gibidir; çünkü çok iyi olduğu için.*” ve “*Türkçe öğretmeni bir zeka gibidir; çünkü öğretmenler birçok zeka verirler.*” gibi ifadeler analize dâhil edilmemiştir. “Türkçe dersi” kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerinin 280 metaforundan 21’i, Türkçe öğretmeni adaylarının 260 metaforundan 17’si; “Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerinin 280 metaforundan 27’si, Türkçe öğretmeni adaylarının ise 260 metaforundan 8’i ayıklanmıştır. Toplamda “Türkçe dersi” kavramına ilişkin 502, “Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin ise 505 metafor analize tabi tutulmuştur. Bunların dışında kalan metaforlara hiçbir şekilde kısaltma gibi müdahalelerde bulunulmayarak ifadeler doğrudan alınmıştır. Ortaokul öğrencilerinin verileri “OÖ1, OÖ2...”, Türkçe öğretmeni adaylarının verileri ise “TÖA1, TÖA2...” şeklinde kodlanmıştır. Sonrasında kullandıkları metaforlara göre alfabetik sıralama yapılmıştır.

Metaforlar özellikle açıklamaları göz önünde bulundurularak tasnif edilmeye ve gruplandırılmaya çalışılmış, kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilendirme (sınıflandırma) aşamasından sonra cümleler incelenerek kategorilere uygunluğu tekrar kontrol edilmiş ve kategorileri ifade edecek örnek cümleler seçilmiştir. Yıldırım ve Şimşek’in (2011) de belirttiği gibi toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır. Bu sebeple geçerliği sağlamak için araştırmanın her adımı ayrıntılı şekilde anlatılarak araştırma yapılan kişilerden doğrudan alıntılara yer verilmiş ve bunlardan hareketle sonuçlar açıklanmıştır.

Araştırmada güvenilirliği sağlamak için analizler tamamlandıktan sonra diğer araştırmacı tarafından da analizler tekrarlanmış “Türkçe dersi” kavramına ilişkin 20, “Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin 13 metaforun farklı kategorilere yerleştirildiği belirlenmiştir. Uyuşum yüzdesi formülüne (Güvenirlik = Görüş birliği sayısı / toplam görüş birliği + görüş ayrılığı sayısı) (Miles ve Huberman, 2015) göre güvenilirlik “Türkçe dersi” kavramı için 0,96; “Türkçe öğretmeni” kavramı için 0,97 çıkmıştır. Sonrasında ise farklılıklar tartışılarak en aza indirgenmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde “Türkçe dersi” ve “Türkçe öğretmeni” kavramlarına ilişkin ortaokul öğrencilerinin ve Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturdukları metaforların frekans ve yüzde değerleri ile ayrıca katılımcıların doğrudan ifadeleri verilmiştir. Hem ortaokul öğrencileri ve hem de Türkçe öğretmeni adayları tarafından oluşturulan metaforlar **kalın** ve *italik* olarak gösterilmiştir. Gruplar başlığındaki “OÖ” kısaltması ortaokul öğrencilerini, “TÖA” kısaltması ise Türkçe öğretmeni adaylarını temsil etmektedir.

“Türkçe Dersi” Kavramına İlişkin Bulgular

“Türkçe dersi” kavramına ilişkin ortaokul öğrencileri 259, Türkçe öğretmeni adayları ise 243 metafor oluşturmuşlardır.

Tablo 1. Bilgi/öğrenme kaynağı ve bütünleşme kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 1. Bilgi/Öğrenme Kaynağı	f	%
O.Ö.	<i>Ağaç (2)</i> , Anlam bilgisi (1), <i>Ansiklopedi (1)</i> , Bakkal (1), Bilgi (4), Bilgi alanı (1), Bilgi kutusu (2), Bilgi küpü (2), Bilgi sandığı (1), Bilgileri içine çekmek (1), Bilgilerin kaynağı (2), Bilgisayar (2), Çanta (1), Elbise dolabı (1), Hediye (1), Hikâye (3), Kelime dağarcığı (1), Kelimeler (1), Kelimelerin dünyası (1), Kitap (5), Kumbara (1), <i>Kütüphane (1)</i> , Mağaza (1), Market (1), Meyve ağacı (1), Meyve sebze (1), Nar (1), Öğrenme (2), Sokak (1), <i>Sözlük (4)</i> , Sürpriz bir kutu (1), Yer altı madeni (1)	50	19,30
T.Ö.A.	<i>Ağaç (5)</i> , <i>Ansiklopedi (1)</i> , Araştırma (1), Beyin (1), Bir ağacın köklerini araştırmak (1), Çanta (1), Çorba (1), Dilin kaynağı (1), Kavramlar ve göstergelerin çeşitliliği (1), Kelime kavanozu (1), Kelime kutusu (1), <i>Kütüphane (3)</i> , Matruşka (1), Önsözünü okuduğun bir roman (1), Renk tablosu (1), Renkler (1), Renkli renkli sayfalar (1), Roman (3), <i>Sözlük (2)</i> , Türkçenin kullanım kılavuzu (1)	29	11,93
Gruplar	Kategori 2. Bütünleşme	f	%
O. Ö.	Bilmece çözmek (1), Birbirine bağlı zincir (1), <i>Bulmaca (1)</i> , Edebiyat (1)	4	1,54
T.Ö.A.	Boşluk doldurma (1), <i>Bulmaca (1)</i> , Bulmaca çözmek (1), Masal (1), Nar (2), Şema (1), Tablo (1), Tuğla (1), Yapboz (3), Yollar (2), Zevkli bir bulmaca (1)	15	6,17

Kategori 1. Bilgi / öğrenme kaynağı

Bilgi/öğrenme kaynağı kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 50 (%19,3), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 29 (%11,93) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersini bilginin, öğrenmenin kaynağı olarak gördükleri belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *ağaç*, *ansiklopedi*, *çanta*, *kütüphane* ve sözlüktür. Bu kategoride ortaokul öğrencilerinin en fazla *bilgi*, *hikâye*, *kitap*, *sözlük*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *ağaç*, *kütüphane*, *roman* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe dersi **bilgi kutusu** gibidir; çünkü her şey onda saklıdır kipler, filler, zarflar, noktalama işareti...” (OÖ152), “Türkçe dersi **çanta** gibidir; çünkü çantada her şey vardır Türkçe dersinde de her şey vardır.” (OÖ72), “Türkçe dersi **sözlük** gibidir; çünkü aradığımız her şeyi öğrenebiliyor ve araştırıyoruz.” (OÖ125), “Türkçe dersi **ağaç** gibidir; çünkü her dalından yeni bir bilgi öğreniriz.” (TÖA83), “Türkçe dersi **kütüphane** gibidir; çünkü istediğim her şeyi öğrenebilirim.” (TÖA89)

Kategori 2. Bütünleşme kategorisi

Bütünleşme kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 4 (%1,54), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 15 (%6,17) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersini parçaların bütüne ulaşması, bütünleşik bir yapı olarak gördükleri belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar yalnızca *bulmaca*dır. Bu kategoride ortaokul öğrencileri birer metafor oluşturmuşlardır. Türkçe öğretmeni adayları ise en fazla *yapboz* metaforunu kullanmışlardır. Bu kategoriye oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe dersi **birbirine bağlı zincir** gibidir; çünkü bir bilgiden mahrum kalırsan sonu gelmez.” (OÖ147), “Türkçe dersi **bulmaca çözmek** gibidir; çünkü kelimelerde meydana gelen olayları, kelimeleri oluşturan ekleri parça parça gösteririz.” (TÖA41), “Türkçe dersi **nar** gibidir; çünkü bir bütün halinde görünüp binbir parçası vardır.” (TÖA46), “Türkçe dersi **yapboz** gibidir; çünkü parçaları tamamladıkça bütünü anlayabiliyoruz.” (TÖA78)

Tablo 2. Değerli olma, gelişim ve hayata özdeş olma kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 3. Değerli Olma	f	%
O. Ö.	<i>Altın (3)</i> , Bulunmaz bir ders (1), Derslerin anası (1), <i>Hazine (3)</i> , Hayatımızdaki en değerli ders (1), Dünyanın yedi harikası (2), Bardağın dolu kısmını görmek (1)	12	4,63
T.Ö.A.	<i>Altın (1)</i> , Başkent (1), Binanın temel taşı (1), Binanın temeli (4), Bütün derslerin başkanı (1), Çocuk (1), Çok gelişmiş bir teknoloji (1), Çölde yer alan kuyu (1), Define haritası (1), Ders programının baş tacı (1), Dilin bel kemiği (1), Dilin yapı taşı (1), Evin temeli (1), Gizli bir hazine (1), Gökkuşluğu (1), Halı (1), <i>Hazine (1)</i> , İyi bir insan yetiştirmenin aracı (1), Müzayede (1), Okyanustaki bir gemi (1), Tüm derslerin temel taşı (1)	24	9,88
Gruplar	Kategori 4. Gelişim	f	%
O. Ö.	Adım atmak (1), Demir kapı (1), Hayatın ilk adımı (1), İş (1), Kazak (1), Kazanmak (1), Yükselmek (1), Zenginlik (1)	8	3,09
T.Ö.A.	Basamak (1), Çiçek (2), Çiçek bahçesi (2), En baştan öğrenmek (1), Hayata gözlerini açan bebek (1), İlk adım (1), Kalem (1), Kaya (1), Konuşmayı yeniden öğrenmek (1), Sanat (1), Uzun ince bir yol (1)	13	5,35
Gruplar	Kategori 5. Hayata Özdeş Olma	f	%
O. Ö.	<i>Dünya (1)</i> , Dünyayı anlatan bir ders (1), Film (1), <i>Hayat (15)</i> , Hayatın kuralları (1), Hayatın sana verdiği bir hediye (1), Ömür (2), <i>Yaşam (4)</i> , Yaşamak (2)	28	10,81
T.Ö.A.	Doğa (2), <i>Dünya (3)</i> , Gözlük (1), <i>Hayat (11)</i> , Hayata açılan kapı (1), Hayatın bir parçası (1), Hayatın içinden bir kesit (1), Hayatın kendisi (1), Mantık dersi (1), <i>Yaşam (3)</i> , Yaşam kaynağı (2), Yaşantımız (1), Zaman zaman altını çizdiğimiz notlar (1)	29	11,93

Kategori 3. Değerli Olma

Değerli olma kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 12 (%4,63), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 24 (%9,88) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersinin çok değerli olduğuna ilişkin metaforlar kullandıkları belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *altın* ve *hazine*dir. Bu kategoride ortaokul öğrencilerinin en fazla *altın* ve *hazine*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *binanın temeli* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

*“Türkçe dersi **altın** gibidir; çünkü Türkçe dersi paha biçilemez bir ders.”* (OÖ105), *“Türkçe dersi **hazine** gibidir; çünkü derinliklerine inince size verdikleri çok değerlidir.”* (TÖA46), *“Türkçe dersi **ders programının baş tacı** gibidir; çünkü o olmazsa diğer dersleri anlayamayız bile.”* (TÖA34)

Kategori 4. Gelişim

Gelişim kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 8 (%3,09), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 13 (%5,35) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersini kendilerini geliştiren bir süreç olarak gördükleri belirlenmiştir. Bu kategoriye ilişkin bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

*“Türkçe dersi **adım atmak** gibidir; çünkü yeni öğrenilen her şey geleceğe bir adımdır.”* (OÖ120), *“Türkçe dersi **en baştan öğrenmek** gibidir; çünkü sürekli yeni bilgiler eklenerek bizi geliştirmektedir.”* (TÖA49), *“Türkçe dersi **uzun ince bir yol** gibidir; çünkü Türkçemizi ne derece öğrenirsek o kadar yol almış oluruz.”* (TÖA70)

Kategori 5. Hayata Özdeş Olma

Hayata özdeş olma kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 28 (%10,81), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 29 (%11,93) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersini gerçekliğin, hayatın kendisi olarak gördükleri belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *Dünya*, *hayat* ve *yaşam*dır. Bu kategoride ortaokul öğrencilerinin en fazla *hayat*, *yaşam*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *Dünya*, *hayat*, *yaşam* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

*“Türkçe dersi **film** gibidir; çünkü hayatın her halini bize gösterir.”* (OÖ196), *“Türkçe dersi **hayat** gibidir; çünkü hayatımızın her yerinde bulunur.”* (OÖ126), *“Türkçe dersi **yaşam** gibidir; çünkü her yerde karşımıza çıkar.”* (OÖ223), *“Türkçe dersi **dünya** gibidir; çünkü hayata dair her şeyi içinde barındırır.”* (TÖA19), *“Türkçe dersi **hayatın kendisi** gibidir; çünkü hayatla iç içedir.”* (TÖA60), *“Türkçe dersi **zaman zaman altını çizdiğimiz notlar** gibidir; çünkü insanın hayatına izler bırakır.”* (TÖA31)

Tablo 3. Gereksinim, millî unsur ve özü yansıtma kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 6. Gereksinim	f	%
O. Ö.	Çay (1), Evin temeli (1), Musluktan akan su (1), Soğuk kış günlerinde bizi saran örtü (1), Solunum (1), Su (3), Yemek (2)	10	3,86
T.Ö.A.	Başlangıç (1), Beslenme barınma ihtiyacı (1), Bir yemeğin tuzu (1), Demir (1), Ekmek (1), Ev (1), Evimiz (1), Gereksinim (1), Hava (1), İnsan beyni (1), İnsanın kalbi (1), Köfte ekmek (1), Nefes almak (1), Oksijen (1), Sıcak hava (1), Su (7), Yemek (2), Yemek yemek (1)	23	9,46
Gruplar	Kategori 7. Millî Unsur	f	%
O. Ö.	Türkiye (1), Vatan (4)	5	1,93
T.Ö.A.	Anadolumuz (1), Bayrak (2), Geçmişimize tutulan bir ayna (1), Geçmişle geleceği bağlayan köprü (1), Kültür ve medeniyet (1), Kültür ve medeniyetin beşiği (1), Medeniyet (1), Medeniyet ve geleneklerin aktarıcısı (1), Millî unsur (1), Tarih (5), Tarihi bir güzellik (1), Vücuttaki iskelet (1), Milletimizin köklü bir yapısı (1), Vatan (4), Vatan sevgisi (1)	23	9,46
Gruplar	Kategori 8. Özü Yansıtma	f	%
O. Ö.	İnsan (1), İnsanın gölgesi (1), İnsanın ruhu (1), Kendi özün (1), Kendini öğrenmek (1), Kendini tanıma formu (2), Kimliğimizi öğrenmek (1)	8	3,09
T.Ö.A.	Ayna (2), Gen (1), Gölge (1), Her şey (1), İnsan (1), İnsanın kendini bulması (1), İnsanın ruhu (1), İnsanlığın kendisi (1), Kişilik testi (1)	10	4,12

Kategori 6. Gereksinim

Gereksinim kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 10 (%3,86), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 23 (%9,46) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersini muhakkak olması gereken bir gereksinim olarak gördükleri belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *su* ve *yemektir*. Bu kategoride ortaokul öğrencilerinin ve Türkçe öğretmeni adaylarının en fazla *su* metaforunu kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe dersi çay gibidir; çünkü Türklere üç öğün gerekir.” (OÖ220), “Türkçe dersi **solunum** gibidir; çünkü her yerde bize en fazla gereken şeydir.” (OÖ216), “Türkçe dersi **yemek** gibidir; çünkü yemek olmadığında aç kalırız. Türkçe dersi olmadığında ise bilgiye aç kalırız.” (OÖ123), “Türkçe dersi **beslenme barınma ihtiyacı** gibidir; çünkü Türkçe dersi görmezsem iletişimimi düzgün bir şekilde gerçekleştiremem. İletişim bir ihtiyaçtır.” (TÖA72), “Türkçe dersi **ekmek** gibidir; çünkü Türkçe dersi almazsak ruhen aç kalırız, kullandığımız dilden habersiz olduğumuz için. Ekmek gibi bizi doyurur.” (TÖA74), “Türkçe dersi **insan beyni** gibidir; çünkü nasıl beynimiz olmadan bilinçli şeyler yapamazsak Türkçe dersi olmadan da yapamayız her şey eksik kalır.” (TÖA52)

Kategori 7. Millî Unsur

Millî unsur kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 5 (%1,93), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 23 (%9,46) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersini millete ait veya millî bir unsur olarak gördükleri belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *vatan*dır. Bu kategoride ortaokul öğrencilerinin en fazla *vatan*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *tarih* ve *vatan* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe dersi **vatan** gibidir; çünkü benim dilimi, bayrağımı, vatanımı öğretir.” (OÖ109), “Türkçe dersi **tarih** gibidir; çünkü Türkçe onu konuşan insanların geçmişinden izler taşır.” (TÖA45), “Türkçe dersi **vücuttaki iskelet** gibidir; çünkü bir milletin kimlik bulmuş halidir.” (TÖA50)

Kategori 8. Özü Yansıtma

Özü yansıtma kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 8 (%3,09), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 10 (%4,12) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcılar Türkçe dersinin insanın özünü yansıttığını belirtmişlerdir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *insan* ve *insanın ruhudur*. Bu kategoriye oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe dersi **kendini tanıma formu** gibidir; çünkü ben kendimi Türkçe dersinde tanıdım.” (OÖ142), “Türkçe dersi **ayna** gibidir; çünkü bize özümüzü yansıtır.” (TÖA23), “Türkçe dersi **gölge** gibidir; çünkü benliğimizi yansıtır.” (TÖA25), “Türkçe dersi **insanın ruhu** gibidir; çünkü kendi özünü öğrenemeyen insan kendini ifade edemez.” (TÖA4)

Tablo 4. Sıkılma/zorlanma, sonsuzluk ve yol gösterme kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 9. Sıkılma/Zorlanma	f	%
O. Ö.	Altı saat (1), Bir asır (1), Boş boş yazı (1), Bozuk müfredat (1), Bozuk plak (1), Çocuğun elinden oyuncasını almak (1), Çürük elma (1), Elektrikli süpürge sesi (1), Gereksiz bir şey (1), Kâbus (2), Kalabalık bir mağaza (1), Kaos (1), Kaplumbağa (2), Kara delik (1), Korku (1), Matematik (1), Ölümcül tehlike (1), Öykü (1), Pembe dizi (1), Spor (1), Uzun bir saat (1), Yolculuk (1)	24	9,27
T.Ö.A.	Bilgileri tekrar tekrar yinelemek (1), Huysuz bir adam (1), Sabır taşı (1), Soyut (1), Zorunluluk (1)	5	2,06
Gruplar	Kategori 10. Sonsuzluk	f	%
O. Ö.	Gökyüzü (1) , Koca bir dünya (1), Sakız (1), Bir kamyona yüklenen yük (1), Sonsuzluk (1), Büyük bir gezegen (1)	6	2,32
T.Ö.A.	Gökyüzü (1) , Kalabalık bir şehir (1), Koca bir buzdağının görünen yüzü (1), Okyanus (6), Uçsuz bucaksız coğrafya (1), Uzaydaki boşluk (1)	11	4,53
Gruplar	Kategori 11. Yol Gösterme	f	%
O. Ö.	Açan bir güneş (1), Atasözü (1), Cami (1), Güneşin aydınlatması (1), Güzel ahlak (1), Kullanma kılavuzu (1), Lamba (1), Saygı, terbiye (1), Silgi (1) , Tercüman (1)	10	3,86
T.Ö.A.	Aile (1), Anne (3), Bir kurallar bütünü (1), Dönüm noktası (1), Geceyi aydınlatan ay (1), Güneş (2), Hayatımıza yön veren pusula (1), Işık (1), Kılavuz (2), Öğüt (1), Silgi (1) , Yolumuzu aydınlatan ışık (1)	16	6,58

Kategori 9. Sıkılma/Zorlanma

Sıkılma/Zorlanma kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 24 (%9,27), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 5 (%2,06) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersinden sıkıldıkları, gereksiz buldukları, öğrenmede zorluk çektikleri belirlenmiştir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe dersi **spor** gibidir; çünkü bizi hep terletir.” (OÖ220), “Türkçe dersi **kabus** gibidir; çünkü yazı yazmak kötüdür.” (OÖ70), “Türkçe dersi **kalabalık bir mağaza** gibidir; çünkü fazla konu var.” (OÖ157), “Türkçe dersi **kaplumbağa** gibidir; çünkü Türkçe dersi çok yavaş geçiyor.” (OÖ24), “Türkçe dersi **matematik** gibidir; çünkü anlaması zor.” (OÖ181), “Türkçe dersi

ölümcül tehlike gibidir; çünkü Teog'da çıkıyor.” (OÖ199), “Türkçe dersi **pembe dizi** gibidir; çünkü dinledikçe sıkılırsın.” (OÖ128), “Türkçe dersi **bozuk plak** gibidir; çünkü her sene aynı şey anlatılır.” (OÖ154), “Türkçe dersi çocuğun elinden oyuncağını almak gibidir; çünkü çocuk ağlar ve biz de ağlıyoruz. Türkçe neden bu kadar zor?” (OÖ217), “Türkçe dersi **gereksiz bir şey** gibidir; çünkü bazı konuların ileride işimize yaramaz.” (OÖ172), “Türkçe dersi **bilgileri tekrar tekrar yinelemek** gibidir; çünkü ilkokuldan itibaren Türkçe dersi hayatın her anında var.” (TÖA2), “Türkçe dersi **zorunluluk** gibidir; çünkü hiç kimse tam olarak kuralları bilmiyor ve öğrenmek zorunda.” (TÖA2), “Türkçe dersi **soyut** gibidir; çünkü anlarsın bazı şeyleri ama anlamamazsın.” (TÖA8), “Türkçe dersi **sabır taşı** gibidir; çünkü öğrenmek sabır gerektirir.” (TÖA15)

Kategori 10. Sonsuzluk

Sonsuzluk kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 6 (%2,32), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 11 (%4,53) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersini ucu bucağı olmayan sonsuz bir kavram olarak gördükleri belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *gökyüzü*dür. Bu kategoride ortaokul öğrencileri hep aynı sayıda metafor oluşturmuşlardır. Türkçe öğretmeni adaylarının ise en fazla *okyanus* metaforunu kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe dersi **gökyüzü** gibidir; çünkü gökyüzündeki oksijen gibi bilgileri hiç bitmez.” (OÖ49), “Türkçe dersi **gökyüzü** gibidir; çünkü sınırları yoktur.” (TÖA75), “Türkçe dersi **okyanus** gibidir; çünkü ucu bucağı yoktur. Öğrendikçe dibini göremezsin.” (TÖA68)

Kategori 11. Yol Gösterme

Yol gösterme kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 10 (%3,86), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 16 (%6,58) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcılar Türkçe dersinin kendilerine yol gösterdiğini belirtmişlerdir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar yalnızca *silgidir*. Bu kategoride ortaokul öğrencileri hep aynı sayıda metafor üretirken Türkçe öğretmeni adaylarının ise en fazla *anne* metaforunu kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe dersi **atasözü** gibidir; çünkü bize öğüt verir.” (OÖ210), “Türkçe dersi **güzel ahlak** gibidir; çünkü iyiyi ve kötüyü ayırt etmemize yarar.”

(OÖ190), “Türkçe dersi **güneş** gibidir; çünkü hayatımıza her anlamda yol gösterir, yolumuzu aydınlatır.” (TÖA73), “Türkçe dersi öğüt gibidir; çünkü yaşamımız boyunca bize verilen öğütlerden daha çok yönlendiricidir.” (TÖA47), “Türkçe dersi **silgi** gibidir; çünkü yanlışlarımızı düzeltmede bize yardımcı olur.” (TÖA66)

Tablo 5. Zaman ve zevk alma kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 12. Zaman	f	%
O. Ö.	Akarsu (1), Hızlı tren (1), Işık hızı (1), Koşan bir at (1), Para (1), Şelale (1), Yılan (1)	7	2,70
T.Ö.A.	Buzullar (1), Zaman (1)	2	0,82
Gruplar	Kategori 13. Zevk Alma	f	%
O. Ö.	Araba (1), Aşk (2), Baklava (1), Bomba patlaması (1), Can (1), Cennet (2), Ceviz (1), Cumartesi Pazar (1), Çikolata (2), Çocuk (2), Drama (2), Eğlence (15), En güzel sıfatlar kullanılan bir nesne (1), Film izlemek (2), Futbol (1), Gece (2), Gökkuşluğu (2), Gül bahçesi (1), Hacivat ile Karagöz (1), Heyecan (2), Hobi (1) , Huzur veren bir yol (1), Karpuz (1), Kelime oyunu (1), Kuş (1), Limonata (1), Lunapark (4) , Mutluluk (2), Orman (1), Oyun (4) , Oyun parkı (1), Oyuncak (1), Pamuk (1), Pamuk şeker (2), Sanat (1), Sevgi (3), Sevmek (1), Şarkı (3), Şerbet (1) Tatile gitmek (1), Tatlı (1), Zevk (2)	78	30,12
T.Ö.A.	Acı bir yemek (1), Anı (1), Betonda açmış papatya (1), Bulutların altında ıslanmak (1), Denize bakan bankta oturmak (1), Dinlenmek (1), Hobi (1) , İlaç (1), Kadın (1), Kulağa hoş gelen müzik (1), Lise (1), Lunapark (1) , Lunaparkta eğlenmek (1), Masaj koltuğu (1), Müzik (1), Oyun (3) , Oyuncaklı çocuk menüsü (1), Seveda (1), Şiir (5), Tiyatro (1)	26	10,70

Kategori 12. Zaman

Zaman kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 7 (%2,70), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 2 (%0,82) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcılar Türkçe dersinde zamanın çok hızlı geçtiğini belirtmişlerdir. Bu kategoriye oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe dersi ışık hızı gibidir; çünkü dersin nasıl geçtiğini anlamayız.” (OÖ30), “Türkçe dersi **koşan bir at** gibidir; çünkü zaman hızlı geçer.”

(OÖ41), “Türkçe dersi şelale gibidir; çünkü bir şeyler öğrenirken ders sular seller gibi çabucak geçer.” (OÖ48)

Kategori 13. Zevk Alma

Zevk alma kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 78 (%30,12), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 26 (%10,70) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersinden zevk aldıklarını gösteren metaforlar kullandıkları belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *hobi*, *lunapark* ve *oyundur*. Bu kategoride ortaokul öğrencilerinin en fazla *eğlence*, *lunapark*, *oyun*, *sevgi*, *şarkı*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *oyun*, *şiir* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe dersi **cumartesi pazar** gibidir; çünkü Türkçe dersini sabırsızlıkla bekliyorum.” (OÖ105), “Türkçe dersi **eğlence** gibidir; çünkü hiçbir zaman bıkmam ders çok komik geçer.” (OÖ55), “Türkçe dersi **lunapark** gibidir; çünkü onunla eğlenir ve ilginç şeyler öğrenirim.” (OÖ93), “Türkçe dersi **ta-tile gitmek** gibidir; çünkü stres atmamızı sağlar.” (OÖ227), “Türkçe dersi **bulutların altında ıslanmak** gibidir; çünkü o güzel kelimeler şiirler altında ıslanmak ister insan.” (TÖA56), “Türkçe dersi **oyun** gibidir; çünkü ekleri, kökleri, fiilleri, isimleri, noktalama işaretlerinin her biri birer zevk aracıdır.” (TÖA38)

Tablo 6. Hayal kurma, iletişim ve özgürlük kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 14. Hayal Kurma	f	%
O. Ö.	Gökyüzünde uçmak (1), Hayal kurmak (1), Macera (1), Masal (3), Rüya (1), Rüya görmek (1), Yeni bir dünya (1)	9	3,47
Gruplar	Kategori 15. İletişim	f	%
T.Ö.A.	Arkadaşlarla sohbet etmek (1), Hitap (1), İletişim aracı (1), İletişim kurmak (1), İletişimin kendisi (1), İnsanın kendini ifade edebilmesini sağlayan vasıta (1), Kelimelerle konuşmak (1), Medya aracı (1), Samimi bir insan (1), Zarif bir elbise (1)	10	4,12
Gruplar	Kategori 16. Özgürlük	f	%
T.Ö.A.	Bağımsızlık (1), Havada süzülen kuş (1), Kuş (3), Özgürlük (1), Sonsuz boşlukta özgürce uçan kuş (1)	7	2,88

Kategori 14. Hayal Kurma

Hayal kurma kategorisinde yalnızca ortaokul öğrencileri tarafından 9 (%3,47) metafor oluşturulmuştur. Türkçe öğretmeni adaylarına ilişkin herhangi bir metafor bulunmamaktadır. Bu kategoride katılımcıların Türkçe dersini hayal kurma aracı olarak gördükleri belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin en fazla masal metaforunu kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

*“Türkçe dersi **gökyüzünde uçmak** gibidir; çünkü Türkçe dersinde hayallere dalıp gideriz.” (OÖ78), “Türkçe dersi **hayal kurmak** gibidir; çünkü Türkçe dersinde metin, şiir dinlerken hep bunlarla hayal kurarız.” (OÖ224)*

Kategori 15. İletişim

İletişim kategorisinde yalnızca Türkçe öğretmeni adayları tarafından 10 (%4,12) metafor oluşturulmuştur. Katılımcıların Türkçe dersini iletişimi sağlayan araç olarak gördükleri belirlenmiştir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

*“Türkçe dersi **iletişim aracı** gibidir; çünkü duyguları, düşünceleri ifade edebilmek için dili iyi kullanmak gerekir.” (TÖA41), “Türkçe dersi **iletişimin kendisi** gibidir; çünkü insanlarla doğru ve etkili iletişim kurmamızı sağlar.” (TÖA12), “Türkçe dersi **insanın kendini ifade edebilmesini sağlayan vasıta** gibidir; çünkü ne kadar çok kelime öğrenir ve onları doğru kullanırsak kendimizi daha iyi ifade edebiliriz.” (TÖA20)*

Kategori 16. Özgürlük

Özgürlük kategorisinde yalnızca Türkçe öğretmeni adayları tarafından 7 (%2,88) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcılar Türkçe dersinin kendilerini özgür hissettirdiklerini belirtmişlerdir. Türkçe öğretmeni adaylarının en fazla *kuş* metaforunu kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

*“Türkçe dersi **havada süzülen kuş** gibidir; çünkü Türkçe insana özgürlük verir. Sınırlarını aşmasını sağlar.” (TÖA68), “Türkçe dersi özgürlük gibidir; çünkü kişinin kendi fikir ve düşüncelerini özgürce dile getirip tartışabildiği bir ortam sağlar Türkçe dersi.” (TÖA28)*

“Türkçe Öğretmeni” Kavramına İlişkin Bulgular

“Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin ortaokul öğrencileri 253, Türkçe öğretmeni adayları ise 252 metafor oluşturmuşlardır.

Tablo 7. Biçimlendiren ve bilgi/öğrenme kaynağı kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 1. Biçimlendiren	f	%
O.Ö.	Bahçıvan (1), Duygu ağacı (1), Fabrika (1), Meyve ağacı (1), Mimar (1), Parkeci (1), Su (1)	7	2,77
T.Ö.A.	Aşçı (1), Baharda yeşeren çiçekler (1), Binanın temeli (1), Bir neslin beyni (1), Bukalemun (1), Çatı (1), Çiçek (2), Çivi (1), Dokumacı (1), Fidanları büyüten bir bahçıvan (1), Gökkuşağı (2), Halıcı (1), Her şeyi bilen bir müneccim (1), Heykeltıraş (1), Irmak (1), İnşaat mühendisi (1), Kalem (2), Merdivenin ilk basamağı (1), Su (1) , Vazo (1)	23	9,13
Gruplar	Kategori 2. Bilgi/Öğrenme Kaynağı	f	%
O.Ö.	Ağaç (2) , Akıl küpü (3), Akıllı bilgisayar (1), Akıllı tahta (1), Ansiklopedi (2) , Banka (1), Batarya (1), Baykuş (2), Beyin (2), Bilgi (1), Bilgi cihazı (1), Bilgi hazinesi (2), Bilgi kaynağı (1), Bilgi kutusu (6), Bilgi küpü (1), Bilgi makinesi (1), Bilgin (1) , Bilgisayar (8), Çiçek bahçesi (1), Dünya (6), Harflerin kralı (1), Kâinat (1), Kalem (2), Kalorifer (1), Kasiyer (1), Kaynak kitabı (2), Kitap (17) , Kumbara (1), Kütüphane (3) , Mağaza (1), Makale (1), Oluk (1), Öğrenme kaynağı (1), Sözlük (8) , Su kaynağı (1), Sürahi (1), TDK (1), Telefonun hafıza kartı (1), Türkçenin rehberi (1), Yağmur (1), Zekâ küpü (5)	96	37,94
T.Ö.A.	Ağaç (2) , Ansiklopedi (1) , Ayaklı ansiklopedi (1), Bilge (1), Bilgi dolu küp (1), Bilgin (1) , Çınar (1), Dilin kurucusu (1), Dipsiz bir kuyu (1), Google (1), Gökyüzü (2), İğne (1), İmla kılavuzu (5), Kapalı kutu (1), Kara tahta (1), Kelime defteri (1), Kıyı (1), Kitap (11) , Kütüphane (4) , Mesaj getiren ulak (1), Meyve ağacı (1), Paylaşmayı seven çocuk (1), Sır küpü (1), Sihirli kapalı kutu (1), Sözlük (11) , Yürüyen bir sözlük (1), Yürüyen kitap (1) Yürüyen kütüphane (1), Zaman (1)	58	23,01

Kategori 1. Biçimlendiren

Biçimlendiren kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 7 (%2,77), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 23 (%9,13) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe öğretmenin biçimlendirme özelliği üzerinde durdukları belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar sadece sudur. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni **mimar** gibidir; çünkü bize emek verir.” (OÖ140), “Türkçe öğretmeni **su** gibidir; çünkü biz fidan gibiyiz onlar da bizi sular ve büyürüz.” (OÖ73), “Türkçe öğretmeni **fidanları büyüten bir bahçıvan** gibidir; çünkü öğrencileri en iyi şekilde yetiştirmeye çalışır ve iyi bir fidan olmasını amaç edinir.” (TÖA43), “Türkçe öğretmeni **inşaat mühendisi** gibidir; çünkü bir insanın dünyasını kelimelerle inşa eder.” (TÖA35), “Türkçe öğretmeni **irmak** gibidir; çünkü gittiği yere şekil verir.” (TÖA37)

Kategori 2. Bilgi/Öğrenme Kaynağı

Bilgi/öğrenme kaynağı kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 96 (%37,94), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 58 (%23,01) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe öğretmenini bilginin, öğrenmenin kaynağı olarak gördükleri belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *ağaç*, *ansiklopedi*, *bilgin*, *kitap*, *kütüphane* ve *sözlüktür*. Bu kategoride ortaokul öğrencilerinin en fazla *akıl küpü*, *bilgi kutusu*, *bilgisayar*, *Dünya*, *kitap*, *kütüphane*, *sözlük*, *zekâ küpü*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *imlâ kılavuzu*, *kitap*, *kütüphane*, *sözlük* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni **ansiklopedi** gibidir; çünkü her gün başka şeyler öğretiyor.” (OÖ64), “Türkçe öğretmeni **banka** gibidir; çünkü ne kadar bilgi çekersem çek onda bilgi tükenmez.” (OÖ147), “Türkçe öğretmeni **bilgisayar** gibidir; çünkü içinde bütün bilgiler saklıdır.” (OÖ23), “Türkçe öğretmeni **kitap** gibidir; çünkü öğretilen bilmediğin her şey olabilir.” (OÖ44), “Türkçe öğretmeni **kumbara** gibidir; çünkü bilgileri çocukların beynine biriktirir.” (OÖ239), “Türkçe öğretmeni **sözlük** gibidir; çünkü ne sorarsan sor her şeyin cevabını verir.” (OÖ68), “Türkçe öğretmeni **sürahi** gibidir; çünkü bardak olan öğrenciye bilgi aktarır.” (OÖ198), “Türkçe öğretmeni **dipsiz bir kuyu** gibidir; çünkü çoğu şeyi ondan öğreniriz. Derinlerde birçok şey saklar.” (TÖA78), “Türkçe öğretmeni **Google** gibidir; çünkü merak ettiğimiz bilgileri ondan öğrenebiliriz.” (TÖA52), “Türkçe öğretmeni **yürüyen kitap** gibidir; çünkü söyledikleri, bildikleri ve söylemek istedikleri kitabın bize anlatmak istedikleri gibidir.” (TÖA46)

Tablo 8. Değerli olan, iyimser olan ve millî unsurları koruyan kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 3. Değerli Olan	f	%
O.Ö.	Hazine (3), Hazine kutusu (1), Hazinesinin anahtarı (1), Can (1), Değerli bir eşya (1), Dünyanın 8. harikası (1), Hediye (1)	9	3,56
T.Ö.A.	Başkent Ankara (1), Mücevher (1), Okulun en temel sütunu (1), Saygı duyulan bir insan (1), Soluk (1), Toprak (1), Sarraf (1), Yemek (2), Atmosfer (1), Okyanus (2)	12	4,76
Gruplar	Kategori 4. İyimser Olan	f	%
O.Ö.	Bal (1), Çikolata (1), Ev (1), Hayatın tuzu biberi (1), İnsan (1), Kar (1), Melek (10) , Mutluluk (1), Müzik çalar (1), Pamuk (2), Sabır taşı (1), Sevgi (3), Soba (1), Şarkı (1)	26	10,28
T.Ö.A.	Melek (3) , Sabır timsali (1)	4	1,59
Gruplar	Kategori 5. Millî Unsurları Koruyan	f	%
O.Ö.	Asker (1) , Atatürk (2), Kahraman (2), Muhafız (1)	6	2,37
T.Ö.A.	Asker (1) , Dilin bekçisi (1), Gelecek (1), Kıymetli tarih kitabı (1), Kültür (1), Kültür aktarıcısı (1), Milletın temsilcisi (1), Millî bir kültür taşıyıcısı (1), Tarihçi (2), Türkçenin koruyucusu (1), Türkiye (1), Vatan (2), Vatan sevdalısı (1), Vatansaver (1), Yabancı dillere karşı savaşan savaşçı (1)	17	6,75

Kategori 3. Değerli Olan

Değerli olan kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 9 (%3,56), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 12 (%4,76) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe öğretmeninın değerli olduğunu belirten metaforlar kullandıkları görülmüştür. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni **hazine** gibidir; çünkü Türkçe öğretmeni çok değerlidir.” (OÖ182), “Türkçe öğretmeni **değerli bir eşya** gibidir; çünkü onu hiç kaybetmek istemezsin, o hep değerlidir.” (OÖ80), “Türkçe öğretmeni **Dünyanın 8. harikası** gibidir; çünkü eşi benzeri olmayan ve olunamayacak bir başyapıttır.” (OÖ185), “Türkçe öğretmeni **mücevher** gibidir; çünkü değerlidir. Toplumda değeri bilinmesi gereken kıymetli bir mesleğe sahiptir.” (TÖA47)

Kategori 4. İyimser Olan

İyimser olan kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 26 (%10,28), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 4 (%1,59) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe öğretmenin iyi insan olma özelliğini ifade ettikleri görülmektedir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *melektir*. Bu kategoride hem ortaokul öğrencilerinin hem de Türkçe öğretmeni adaylarının en fazla *melek* metaforunu kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni **bal** gibidir; çünkü çok tatlı davranır.” (OÖ95), “Türkçe öğretmeni **melek** gibidir; çünkü bize değer verir.” (OÖ78), “Türkçe öğretmeni **pamuk** gibidir; çünkü o her şeye yumuşak davranır.” (OÖ43), “Türkçe öğretmeni **sabır taşı** gibidir; çünkü kim ne yaparsa yapsın herkesin yaptığına karşı çok sabırlıdır.” (OÖ234), “Türkçe öğretmeni **melek** gibidir; çünkü bazen gerektiğinden fazla sabır gösterebiliyor.” (TÖA2)

Kategori 5. Millî Unsurları Koruyan

Millî unsurları koruyan kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 6 (%2,37), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 17 (%6,75) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe öğretmenin millî unsurları koruduğunu belirten metaforlar kullandıkları görülmektedir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar yalnızca *asker*dir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni **asker** gibidir; çünkü Türkeyi korur ve gözetir.” (OÖ178), “Türkçe öğretmeni **kahraman** gibidir; çünkü bize vatanımızı nasıl korumamız gerektiğini öğretir.” (OÖ193), “Türkçe öğretmeni **dilin bekçisi** gibidir; çünkü dili korur yabancı etkilerden uzak tutar.” (TÖA57), “Türkçe öğretmeni **kültür aktarıcısı** gibidir; çünkü dili öğretir ve dilde kültürün aktarıcısı olduğu için öğretmen de kültürün aktarıcısı ve öğreticisi olur.” (TÖA39)

Tablo 9. Çözüm/çare bulan, yakınlık kuran ve yetenek sahibi kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 6. Çözüm/Çare Bulan	f	%
O.Ö.	Hastane (1)	1	0,39
T.Ö.A.	Anahtar (2), Doktor (2), Eğitimci (1), En zor anda alınan ilaç (1), İnsanlar arası etkileşimde düzenleyici (1), Kâğıt (1), Psikolog (3), Sevgi yumağı (1), Sırdaş (1)	13	5,16
Gruplar	Kategori 7. Yakınlık Kuran	f	%
O.Ö.	Abi kardeş (1), Abimiz ablamız (1), <i>Aile (1)</i> , Aile bireyi (1), <i>Akraba (1)</i> , <i>Anne (1)</i> , <i>Anne baba (15)</i> , <i>Arkadaş (9)</i> , <i>Baba (5)</i> , <i>Dost (6)</i> , <i>Kardeş (2)</i> , Sırdaş (1), Yakınımız (1)	45	17,79
T.Ö.A.	<i>Aile (2)</i> , <i>Akraba (1)</i> , <i>Anne (11)</i> , <i>Anne baba (9)</i> , Aramızdan biri (1), <i>Arkadaş (6)</i> , <i>Baba (2)</i> , <i>Dost (1)</i> , <i>Kardeş (1)</i> , Karşısındakine samimiyetle yaklaşan biri (1)	35	13,89
Gruplar	Kategori 8. Yetenek Sahibi	f	%
O.Ö.	Bilim insanı (1), Karınca (2), Profesör (2), <i>Ressam (1)</i> , Şair (5), Yazar (2)	13	5,14
T.Ö.A.	Araştırmacı (1), Arkeolog (1), Cahit Sıtkı şiiiri (1), Diksiyon (1), Dilbilimci (2), Edebiyatçı (1), Gardiyan (1), Hatip (4), Kâşif (1), Kitap kurdu (1), Yönetici (1), Organizatör (1), Planlı biri (1), <i>Ressam (2)</i> , Sanatçı (4), Sezai Karakoç (1), Şair (3), Şarkıcı (1), <i>Yazar (2)</i> , Yönetmen (1)	31	12,30

Kategori 6. Çözüm/Çare Bulan

Çözüm/çare bulan kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 1 (%0,39), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 13 (%5,16) metafor oluşturulmuştur. Katılımcıların Türkçe öğretmenini sorunlarına çözüm, çare bulan kişi olarak gördükleri belirlenmiştir. Bu kategoriyi oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni *hastane* gibidir; çünkü hep yaralarımızı sarar.” (OÖ220), “Türkçe öğretmeni *anahtar* gibidir; çünkü sorunlara çözüm yolu bulmaya çalışır.” (TÖA50), “Türkçe öğretmeni *en zor anda alınan ilaç* gibidir; çünkü bütün her şeyi çözer ve çaredir.” (TÖA3), “Türkçe öğretmeni *psikolog* gibidir; ruhu dindirir, arındırır.” (TÖA64), “Türkçe öğretmeni *sırdaş* gibidir; çünkü her konuda empati kurup yardımcı olma yeteneğine sahiptir.” (TÖA23)

Kategori 7. Yakınlık Kuran

Yakınlık kuran kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 45 (%17,79), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 35 (%13,89) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe öğretmenini kendilerine yakın hissettikleri belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *aile, akraba, anne, anne baba, arkadaş, baba, dost, kardeş* tir. Bu kategoride ortaokul öğrencilerinin en fazla *anne baba, arkadaş, baba ve dost*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *anne, anne baba, arkadaş* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni **akraba** gibidir; çünkü bize çok yakın şekilde davranıyor.” (OÖ31), “Türkçe öğretmeni **anne baba** gibidir; çünkü bize bir şey olduğunda hemen yardımcı olur.” (OÖ26), “Türkçe öğretmeni **anne baba** gibidir; çünkü bizi kendi çocukları gibi görür.” (OÖ166), “Türkçe öğretmeni **arkadaş** gibidir; çünkü kendime çok yakın hissederim.” (OÖ98), “Türkçe öğretmeni **baba** gibidir; çünkü beni daima korur kızı gibi sever.” (OÖ88), “Türkçe öğretmeni **kardeş** gibidir; çünkü iyi günde kötü günde hep yanımızda bulunurlar.” (OÖ192), “Türkçe öğretmeni **anne** gibidir; çünkü bazen öyle sıcak öyle samimi ifadeler kullanır ki kendinizi ona yakın hissedersiniz aileden biri olarak görürsünüz.” (TÖA13), “Türkçe öğretmeni **arkadaş** gibidir; çünkü bir sorunun olursa ona rahatlıkla danışabilirsin, sıcakkanlıdır lar.” (TÖA47), “Türkçe öğretmeni **karşısındakine samimiyetle yaklaşan biri** gibidir; çünkü insanlara yakın kişiliklerdir ve insanlarla muhabbet etmeyi severler.” (TÖA1)

Kategori 8. Yetenek Sahibi

Yetenek sahibi kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 13 (%5,14), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 31 (%12,30) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe öğretmeni kavramına ilişkin farklı farklı yetenekleri içeren metaforlar kullandıkları belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *ressam, şair ve yazardır*. Ortaokul öğrencilerinin en fazla *şair*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *hatip, sanatçı ve şair* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye oluşturan bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni **profesör** gibidir; çünkü dersi çok iyi ve çok güzel anlatır.” (OÖ152), “Türkçe öğretmeni **yazar** gibidir; çünkü Türkçe öğretmeni çok güzel yazar.” (OÖ38), “Türkçe öğretmeni **şair** gibidir; çünkü bir şair kadar mükemmel şiirler kurgular ve bunu dile getirir.” (OÖ191), “Türkçe

öğretmeni ressam gibidir; çünkü öğrettikçe Türkçe güzelleşir, aynı ressamın resmini boyadıkça güzelleştiği gibi.” (OÖ204), “Türkçe öğretmeni hatip gibidir; çünkü genellikle konferanslarda, toplantılarda ve tabii ki çoğunlukla sınıfta konuşmacı olarak yer alır.” (TÖA28), “Türkçe öğretmeni organizatör gibidir; çünkü her şeyi planlar.” (TÖA34), “Türkçe öğretmeni sanatçı gibidir; çünkü o da aynı sanatçı gibi elinde olan malzemeyi iyi kullanmak zorundadır.” (TÖA45), “Türkçe öğretmeni yönetmen gibidir; çünkü Türk dilini en iyi şekilde karşıya aktarması gerekir.” (TÖA33)

Tablo 10. Yol gösteren ve eğlendiren kategorilerine ilişkin oluşturulan metaforların frekans ve yüzde değerleri

Gruplar	Kategori 9. Yol Gösteren	f	%
O.Ö.	Ateş böceği (1), Fener (1), Gemi kaptanı (1) , Harita (2), Hayat (5) , Hayat kurtarıcı (1), Hayat öğretmeni (1), Hayat rehberi (2), Işık (6) , Kalp (1), Kılavuz (2) , Mum (1) , Pusula (3) , Rehber (2) , Silgi (3), Tercüman (2), Vezir (1), Yardımcı (1), Yol gösteren levha (1), Yol gösterici (1) , Yol tabelası (1)	39	15,41
T.Ö.A.	Alarm (1), Ay (1), Ay ile yıldız (1), Ayçiçeği (2), Bir toplumun yöneticisi (1), Etrafına ışık saçan güneş (1), Evrenin güneşi (1), Gemi kaptanı (1) , Geminin rotası (1), Güneş (5), Hayal kahramanı (1), Hayallere açılan kapı (1), Hayat (1) , Işık (1) , İlham kaynağı (1), Karanlığı aydınlatan mum (1), Karanlığın içinden çıkan ışık (1), Karanlıkta ışık (1), Kılavuz (2) , Kutup yıldızı (1), Kuyruklu yıldız (1), Lider (1), Medeniyetin ışığı (1), Model (1), Mum (5) , Polis (1), Politikacı (2), Pusula (2) , Rehber (7) , Sönmeyen ışık (1), Tur rehberi (1), Tünelin sonundaki ışık (1), Ufuk çizgisi (1), Yetişen neslin yardımcısı (1), Yol (1), Yol gösterici (5) , Yol tabelası (1)	59	23,41
Gruplar	Kategori 10. Eğlendiren	f	%
O.Ö.	Fıkra kitabı (1), Komedyen (5), Lunapark (1), Palyaço (3), Şakacı (1)	11	4,35

Kategori 9. Yol gösteren kategorisi

Yol gösteren kategorisinde ortaokul öğrencileri tarafından 39 (%15,41), Türkçe öğretmeni adayları tarafından 59 (%23,41) metafor oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcıların Türkçe öğretmenin yol gösterici olmasına ilişkin metaforlar kullandıkları belirlenmiştir. Hem ortaokul hem de Türkçe öğretmeni adaylarının oluşturduğu metaforlardan ortak olanlar *gemi kaptanı*

ni, hayat, ışık, kılavuz, mum, pusula, rehber, yol gösterici ve yol tabelasıdır. Ortaokul öğrencilerinin en fazla *hayat, ışık, pusula, silgi*; Türkçe öğretmeni adaylarının ise *güneş, mum, rehber, yol gösterici* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

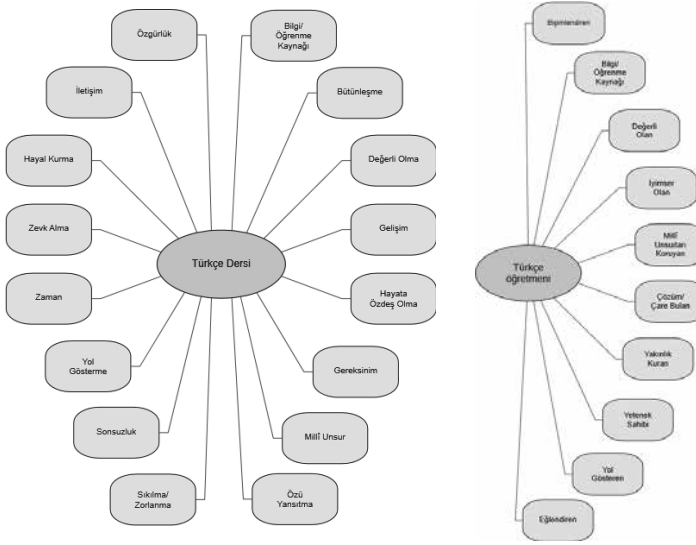
“Türkçe öğretmeni fener gibidir; çünkü senin geleceğini pil gücü yüksekse daha iyi aydınlatır.” (OÖ122), “Türkçe öğretmeni harita gibidir; çünkü onun gösterdiği yere gittikçe amacımıza ulaşacağız.” (OÖ153), “Türkçe öğretmeni pusula gibidir; çünkü bizlere ne yapmamız gerektiği konularda tecrübelerinden de yola çıkarak yol gösterir.” (OÖ228), “Türkçe öğretmeni yol tabelası gibidir; çünkü gelecekteki yolumuzda nasıl ilerleyebileceğimizi gösterir.” (OÖ189), “Türkçe öğretmeni kılavuz gibidir; çünkü hayatı nasıl yaşamamız gerektiğini bakış açımızı geliştirir yönlendirir.” (TÖA88), “Türkçe öğretmeni medeniyetin ışığı gibidir; çünkü öğrencilere güzel bir gelecek tayin etmede yol gösterir.” (TÖA41), “Türkçe öğretmeni yol gösterici gibidir; çünkü bizim kendi hedefimiz doğrultusunda zirveye ulaşmamızı sağlar.” (TÖA65), “Türkçe öğretmeni yol tabelası gibidir; çünkü öğrencileri yönlendirir hayatlarına yön verir.” (TÖA76)

Kategori 10. Eğlendiren

Eğlendiren kategorisinde yalnızca ortaokul öğrencileri tarafından 11 (%4,35) metafor oluşturulmuştur. Öğrencilerin Türkçe öğretmeninin eğlendirici olmasına ilişkin metaforlar ve en fazla *komedyen* ve *palyaço* metaforlarını kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

“Türkçe öğretmeni komedyen gibidir; çünkü o bizi hep güldürür ve eğlendirir.” (OÖ40), “Türkçe öğretmeni palyaço gibidir; çünkü hem güldürür, hem öğretir.” (OÖ214)

“Türkçe dersi” ve “Türkçe öğretmeni” kavramlarına ilişkin ortaya çıkan kategoriler şema hâline getirilerek şekil 1’de gösterilmiştir:

Şekil 1. “Türkçe Dersi” ve “Türkçe Öğretmeni” Kavramlarına İlişkin Kategoriler

TARTIŞMA / SONUÇ ve ÖNERİLER

“Türkçe dersi” kavramına ilişkin ortaokul öğrencileri 259, Türkçe öğretmeni adayları 243 metafor oluşturmuşlardır. Bilgi/öğrenme kaynağı, bütünleşme, değerli olma, gelişim, hayata özdeş olma, gereksinim, millî unsur, özü yansıtma, sıkılma/zorlanma, sonsuzluk, yol gösterme, zaman, zevk alma, hayal kurma, iletişim, özgürlük olmak üzere 16 kategori ortaya çıkmıştır. Bütün kategorilerde iki gruba ait metaforlar bulunurken hayal kurma kategorisi sadece ortaokul öğrencilerinin, iletişim ve özgürlük kategorileri de sadece Türkçe öğretmeni adaylarının metaforlarından oluşmaktadır. En fazla metafora sahip kategoriler zevk alma, bilgi/öğrenme kaynağı ve hayata özdeş olmadır. En fazla kullanılan metaforlar ise hayat, su, vatan, oyun ve yaşamdır. Metafor sayısı en az olan kategoriler ise özgürlük, hayal kurma, iletişim ve zamandır. Araştırmadaki hayata özdeş olma, sonsuzluk, zevk alma kategorileriyle Afacan’ın (2011) araştırmasındaki hayatın kendisi olarak fen, bilinmez-sonsuzluk olarak fen, zevk verici-eğlendirici olarak fen kategorileri benzeşmektedir. Ayrıca Soysal ve Afacan’ın (2012) “fen ve teknoloji dersi” kavramına ilişkin yaptığı araştırmadaki bilgilendirici, kolay/eğlendirici, hayatın kendisi, bütünlük, yön gösterici/rehber kategorileriyle bu araştırmadaki bilgi/öğrenme kaynağı, zevk alma, hayata özdeş olma, bütünleşme, yol gösterme kategorileri benzeşmektedir. Akça Berk, Gültekin, Çençen’in (2015) “sosyal bilgiler dersi” kavramına ilişkin yaptıkları araştırmadaki bilgi ve iletişim kategorileriyle de bu araştırmadaki bilgi/öğrenme kaynağı ve iletişim

kategorileri örtüşmektedir. Araştırmadaki değerli olma, gelişim, gereksinim, millî unsur, özü yansıtma, sıkılma/zorlanma, zaman, hayal kurma ve özgürlük kategorileriyle ise benzeşen herhangi bir araştırma bulunamamıştır.

Katılımcıların Türkçe dersini bilgi/ öğrenme kaynağı olarak gördükleri, değer verdikleri, hayatla özdeşleştirdikleri, gereksinim olarak görüp özü yansıttığını ve dersten zevk aldıklarını metaforlarla açıklamaları öğrencilerin Türkçe dersine yönelik olumlu düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir. Ancak bu görüşlerin yanı sıra özellikle ortaokul öğrencilerinin sıkılma/zorlanma kategorisindeki dersin zorluğuna, müfredatın tekrar etmesine, sıkıcı olmasına, dersin gereksiz olmasına yönelik ifadeleri Türkçe dersinin içeriğine ve özellikle süreç düzenlemesine ilişkin düzenlemeler yapılması gerektiğini göstermektedir.

“Türkçe dersi” kavramına ilişkin ortaokul öğrencilerinin ve Türkçe öğretmeni adaylarının metaforları karşılaştırıldığında bilgi/öğrenme kaynağı, sıkılma/zorlanma, zaman, zevk alma, hayal kategorilerinde ortaokul öğrencilerinin, bütünleşme, değerli olma, gelişim, gereksinim, millî unsur, sonsuzluk, yol gösterme, iletişim, özgürlük kategorilerinde Türkçe öğretmeni adaylarının metaforlarının daha yoğun olduğu hayata özdeş olma ve özü yansıtma kategorilerinde ise iki grubun metafor sayısının hemen hemen yakın olduğu görülmüştür.

“Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin ise ortaokul öğrencileri 253, Türkçe öğretmeni adayları 252 metafor oluşturmuşlardır. Biçimlendiren, bilgi/öğrenme kaynağı, değerli olan, iyimser olan, millî unsurları koruyan, çözüm/çare bulan, yakınlık kuran, yetenek sahibi, yol gösteren, eğlendiren olmak üzere 10 kategori ortaya çıkmıştır. Bütün kategorilerde iki gruba ait metaforlar bulunurken eğlendiren kategorisi yalnızca ortaokul öğrencilerinin metaforlarından oluşmaktadır. En fazla metafora sahip kategoriler bilgi/öğrenme kaynağı, yol gösteren ve yakınlık kurandır. En fazla kullanılan metaforlar ise kitap, anne baba, sözlük, arkadaş, melek ve rehberdir. Metafor sayısı en az olan kategoriler ise eğlendiren, çözüm/çare bulan ve değerli olandır.

Afacan’ın (2011) şekillendirici, bilgi sağlayıcı, yol gösterici-yönlendirici olarak fen ve teknoloji öğretmeni; Soysal ve Afacan’ın (2012) şekillendirici, bilgi sağlayıcı, yön gösterici/yönlendirici; Clarken’in (1997) anne-baba, bahçıvan, doktor; Saban’ın (2004) şekillendirici ve biçimlendirici, bilgi sağlayıcı, tedavi edici, yol gösterici/yönlendirici ve eğlendirici olarak öğretmen; Altun ve Camadan’ın (2013) geliştiren, bilgi kaynağı, problem çözen, yol gösteren; Akça Berk, Gültekin, Çençen’in (2015) öğrencilerini şekillendiren ve bilgi aktaran kişi olarak öğretmen, Kalyoncu’nun (2012) tedavi edici

ile eğitici, öğretici ve yol gösterici olarak görsel sanatlar öğretmeni; Yalçın Wells'in (2015) şekillendirici, bilgi kaynağı, tedavi edici, yol gösteren/yönlendirici olarak öğretmen; Yılmaz, Göçen, Yılmaz'ın (2013) şekillendirici, bilgi kaynağı olan, yol gösterici öğretmen; Koç'un (2014) bilgi kaynağı, yol gösterici, yetiştirici ve geliştirici, tedavi edici ve iyileştirici olarak öğretmen kategorileri ile bu araştırmayla daha yakından ilişkili olan Aydın, Pehlivan'ın (2010) bilgi kaynağı, üretici ve biçimlendirici, iyileştirici ve onarıcı, yol gösterici ve yönlendirici olarak öğretmen; Karabay'ın (2016) bilgi sağlayıcı, yetiştiren, öğretici ve yönlendirici, biçimlendirici, tedavi edici kategorileri bu araştırmadaki biçimlendiren, bilgi/öğrenme kaynağı, çözüm/çare bulan, yol gösteren, eğlendiren kategorileriyle örtüşmektedir. Değerli olan, iyimser olan, millî unsurları koruyan, yakınlık kuran, yetenek sahibi kategorileriyle örtüşen herhangi bir araştırma ise bulunamamıştır.

Ortaokul öğrencilerinin ve Türkçe öğretmeni adaylarının “Türkçe öğretmeni” kavramına ilişkin metaforları karşılaştırıldığında bilgi/öğrenme kaynağı, iyimser olan ve eğlendiren kategorilerinde ortaokul öğrencilerinin; biçimlendiren, millî unsurları koruyan, çözüm/çare bulan, yetenek sahibi, yol gösteren kategorilerinde Türkçe öğretmeni adaylarının metaforlarının daha yoğun olduğu; değerli olan ve yakınlık kuran kategorilerinde ise iki grubun metafor sayılarının hemen hemen yakın olduğu görülmüştür.

Bu araştırmanın ortaokul öğrencileri ve Türkçe öğretmeni adaylarının bakış açısından “Türkçe dersi” ve “Türkçe öğretmeni” kavramlarına ilişkin literatüre bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Afacan, Ö. (2011). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının “Fen” ve “Fen ve Teknoloji Öğretmeni” Kavramlarına Yönelik Metafor Durumları. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(1), 1242-1254.
- Akça Berk, N., Gültekin, F., Çençen, N. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersine ve Sosyal Bilgiler Öğretmenine İlişkin Metaforları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 183-199.
- Altun, T., Camadan, F. (2013). Rehber Öğretmenlerin Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman) Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluya İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 883-918.
- Aydın, İ. S., Pehlivan, A. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” ve “Öğrenci” Kavramlarına İlişkin Kullandıkları Metaforlar. *Turkish Studies*, 5(3), 818-842.

- Cameron, L. (1996). Discourse Context And The Development Of Metaphor In Children. *Current Issues In Language And Society*, 3(1), 49-64.
- Carter, K. (1990). Meaning And Metaphor: Case Knowledge In Teaching. *Theory Into Practice*, 29(2), 109-115.
- Clarcken, R. H. (1997). Five Metaphors For Educators. *Paper Presented At The Annual Meeting Of The American Educational Research Association*, Chicago, 24-28 March, 1-11.
- Çulha Özbaş, B., Aktekin, S. (2013). Tarih Öğretmen Adaylarının Tarih Öğretmenliğine İlişkin İnançlarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(3), 211-228.
- Danesi, M. (2017). The Bidirectionality Of Metaphor. *Poetics Today*, 38(1), 15-33.
- Fraser, D. (2000). Sin, hope and optimism in children's metaphors. *Paper presented at the AARE Annual Conference*, Sydney Australia, 4-7 December.
- Gillis, C., Johnson, C. L. (2002). Metaphor As Renewal: Re-İmaging Our Professional Selves. *English Journal*, 91(6), 37-43.
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının “Öğretmenlik” Kavramına İlişkin Metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 471-484.
- Karabay, A. (2016). An Investigation Of Prospective Teachers' Views Regarding Teacher Identity Via Metaphors. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 65, 1-18.
- Kittay, E. (1987). *Metaphor: Its cognitive force and linguistic structure*. New York: Oxford University Press.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1), 51-72.
- Küçüktepe, S. E., Gürültü, E. (2014). Öğretmenlerin “Yapılandırmacı Öğretmen” Kavramına İlişkin Algılarına Yönelik Metafor Çalışması Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 282-305.
- Lakoff, G., Johnson, M. (2010). *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil* (G. Y. Demir, Çev.). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Mertol, H., Doğdu, M., Yılar, B. (2013). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları. Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 1(3), 176-183.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (2015). *Nitel Veri Analizi* (S. Akbaba Altun, A. Ersoy, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Morgan, G. (1983). More on Metaphor: Why we cannot control tropes in administrative science. *Administrative Science Quarterly*, 28(4), 601-607.

Oxford, R. L., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R., Z., Saleh, A., Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: Toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26, 3-50.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (M. Bütün, S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.

Pinder, C. C., Bourgeois, V. W. (1982). Controlling Tropes in Administrative Science. *Administrative Science Quarterly*, 27(4), 641-652.

Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri*, 2(2), 131-155.

Soysal, D., Afacan, Ö. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin “Fen ve Teknoloji Dersi” ve “Fen ve Teknoloji Öğretmeni” Kavramlarına Yönelik Metafor Durumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 287-306.

Tang, X, Qi, S., Wang, B., Jia, X., Ren, W. (2017). The Temporal Dynamics Underlying The Comprehension Of Scientific Metaphors and Poetic Metaphors. *Brain Research*, 1655, 33-40.

Tao, M. (2017). Metaphors For Educators: A Cultural Cognitive Approach. *Journal Of Language Teaching and Research*, 8(2), 313-321.

Vosniadou, S., Ortony, A. (1982). The emergence of the literal-metaphorical-anomalous distinction in young children. *Child Development*, 54, 154-161.

Winner, E. (1979). New Names For Old Things: The Emergence Of Metaphoric Language. *Journal Of Child Language*, 6, 469-491.

Winner, E. (1980). Misunderstanding Metaphor: What’s The Problem? *Journal Of Experimental Child Psychology*, 30, 22-32.

Yalçın Wells, Ş. (2015). Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Sanatçı Algısına İlişkin Metafor Analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 160-175.

Yıldırım Hacıibrahimoğlu, B. (2016). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının «Uygulama Öğretmeni» Kavramına İlişkin Zihinsel İmgeleri. *Turkish Online Journal Of Qualitative Inquiry*, 7(3), 245-278.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yılmaz, F., Göçen, S., Yılmaz, F. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metaforik Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 151-164.

Extended Abstract

Metaphors are linguistic constructs in which two similar ideas, objects, or concepts are interconnected. Instead of the words used in Turkish language such as figurative expression, analogy, figure of speech, an English concept “metaphor” that includes all of these concepts is being used. In addition to being seen as a way to deepen the thoughts, the metaphor studies that guide the explanations of the existing minds have been emphasized over the last years and the number of such studies has been increasing. Despite this increase, in the literature reviews there are only limited number of related studies found on Turkish language education. This situation shows that there are many points to be discovered on this subject. The lack of a study on the metaphor of “Turkish lesson”, and on secondary school for the metaphor of “Turkish teacher” suggest that one side of this research should be related to secondary school students. One of the subjects of the research is secondary school students who study Turkish lessons, and the other one is Turkish teacher candidates who will give Turkish lessons in the future. Therefore, a comparative study was planned between these two groups. In this respect, the aim of the research is to comparatively examine the metaphors used by the secondary school students (5th, 6th, 7th and 8th grade) and the Turkish teacher candidates for the concepts of “Turkish lesson” and “Turkish teacher”. In this study, the phenomenology is taken as the basis. The study group of the research consists of 280 secondary school students who were studying in a secondary school in Kayseri in 2016-2017 academic year and 135 Turkish teacher candidates who were studying at Aksaray University. 67 of the students in the secondary school were in the fifth, 65 in the sixth, 72 in the seventh and 76 in the eighth grade. Fifth grade students were 36 girls and 31 boys; students in the sixth grade were 34 girls and 31 boys; 38 of the students in the seventh grade were girls, 34 were boys, 42 of the students in the eighth grade were girls, and 34 were boys. The participating Turkish teacher candidates in the research consisted of 89 females and 46 males. The reason for using metaphors as a data collecting tool in the study is to describe a concept and try to dig deeper into the minds. “Turkish lesson is like, because, “Turkish teacher is like, because the” sentences were given to secondary school students once and to Turkish teacher candidates twice and they were asked to fill in the blanks. Pre-application was made with 10 secondary school students and 10 Turkish teachers before the application. In the preliminary practice, the participants confirmed that there was no unrecognized direction in the sentences and the application period was determined as 20

minutes. In the actual application, data were collected from 280 secondary school students and 130 Turkish teacher candidates. Secondary school students have 560 and the Turkish teacher candidates have created 520 metaphors for the Turkish lesson and Turkish teacher concepts. In the analysis of the obtained data, content analysis was used from qualitative research methods. NVivo 11 Pro program was used in the analysis process. The statements made by the participants were transferred to the computer stage without any change. All the sentences were read individually and the sentences which had metaphor but not relevant to their explanation or not explained at all were eliminated. As a result of the eliminations, 259 of the secondary school students' and 243 of the Turkish teacher candidates' metaphors related to the concept of "Turkish lesson", and in relation to the concept of "Turkish teacher", 253 of secondary school students' and 252 of Turkish teacher candidates' metaphors were examined and were grouped and placed under the categories. In order to ensure the validity of the survey, each step is explained in detail, the direct citations from participants are ranked and the results are explained in this direction. The reliability of the analyzes was tested by comparing and checking the data obtained in the study and the data received as a result of inspections made by an area specialist. Related to the concept of "Turkish lesson" secondary school students constituted 259, and Turkish teacher candidates constituted 243 metaphors. As a result of the research 16 categories occurred as (1)knowledge/learning source, (2)integration, (3)valuation, (4)development, (5)being identical to life, (6)necessity, (7) national element, (8)self-reflection,(9)boredom/strain, (10)infinity, (11)guidance, (12)time, (13)pleasure, (14)imagination, (15)communication,